

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

11.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาคำเรียกข้าวในภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นการศึกษาตามแนวบรรพชีวินวิทยาชาติพันธุ์ซึ่งเป็นศาสตร์ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่ารูปภาษาโดยเฉพาะคำศัพท์ในหมวดต่างๆ สามารถสะท้อนระบบความคิดและมโนทัศน์ หรือโลกทัศน์ของกลุ่มชนหนึ่งที่มีต่อสิ่งรอบตัว รวมถึงอาจสะท้อนวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์นั้นๆ ได้ด้วย วัตถุประสงค์ของงานวิจัยชิ้นนี้ คือ วิเคราะห์ความหมายของคำเรียกข้าวในภาษาเวียดนาม มาเลย์ พม่า ม้ง และไทย ซึ่งถือเป็นตัวแทนภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 5 ตระกูล รวมถึงเปรียบเทียบความหมายของคำเรียกข้าวและระบบมโนทัศน์เรื่องข้าวในภาษาทั้ง 5

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษา 5 ภาษา ภาษาละ 3 คน โดยเลือกผู้บอกภาษาที่พูดภาษานั้นเป็นภาษาแม่ อายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป ประกอบอาชีพทำนาข้าว หรือเคยประกอบอาชีพนี้ ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยให้ผู้บอกภาษาดูรูปถ่ายและข้าวของจริง แล้วให้ผู้บอกภาษาบอกคำศัพท์ที่ใช้เรียกข้าวเหล่านั้น พร้อมทั้งสอบถามคำเรียกข้าวเพิ่มเติม โดยใช้ถามเป็นผู้แปลความหมายของคำศัพท์

การวิเคราะห์ข้อมูลกระทำโดยนำคำเรียกข้าวที่ได้ มาเปรียบเทียบความหมายเพื่อหาลักษณะที่แบ่งแยกความแตกต่างระหว่างคำเรียกข้าวเหล่านั้น โดยใช้วิธีวิเคราะห์ห้วงคำประกอบทางความหมาย เพื่อระบุมิติแห่งความแตกต่างและกำหนดอรรถลักษณะที่ใช้แจกแจงความหมายของคำเรียกข้าวได้

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลแล้วพบว่า คำเรียกข้าวในภาษาทั้ง 5 สามารถแบ่งประเภทตามลำดับความสัมพันธ์ทางความหมายออกเป็น คำเรียกข้าวบอกหมวด และคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจง ซึ่งโดยรวมแล้วมีจำนวนไม่เท่ากัน สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างไรก็ตาม เมื่อกล่าวโดยแยกประเภทคำเรียกข้าวพบว่า ภาษาส่วนใหญ่คือภาษามาเลย์ ภาษาพม่า และภาษาม้ง มีคำเรียกข้าวบอกหมวดจำนวน 3 คำ ได้แก่ คำเรียกข้าวที่หมายถึงพืช (padi, ပဲခူး /zɔba:n/, nplej) คำเรียกข้าวที่หมายถึงอาหาร (nasi, ဝေဠိ /thəmiː/, mov) และคำเรียกข้าวที่ไม่ใช่พืช ไม่ใช่อาหาร แต่หมายถึงผลผลิตของพืชหรือวัตถุดิบของอาหาร (beras, ခဲရီ /shāː/, ntxab) ส่วนภาษาเวียดนาม มีคำเรียกข้าวบอกหมวด 5 คำ ได้แก่ คำเรียกข้าวที่หมายถึงพืช (lúa) คำเรียกข้าวที่หมายถึงอาหาร (com) คำเรียกข้าวที่ไม่ใช่พืชไม่ใช่อาหาร (gao) คำเรียกข้าวที่หมายถึงข้าวต้มสุก (chá) และคำเรียกข้าวที่หมายถึงข้าวเหนียวหนึ่งสุก (xôi) ในขณะที่ภาษาไทยมีคำเรียกข้าวบอกหมวดเพียง 1 คำ ได้แก่ คำเรียกข้าวที่หมายถึง ข้าวในทุกลักษณะ (ข้าว)

ระบบโน้ตศัพท์เรื่องข้าวของทั้ง 5 ภาษาที่ศึกษามีการแยกความหมายของข้าวโดยมิติแห่งความแตกต่างที่สำคัญซึ่งเป็นลักษณะร่วมของภาษาทั้ง 5 ภาษา คือมิติเรื่องความเป็นพืช และ มิติเรื่องความเป็นอาหารซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กล่าวว่ามีมิติแห่งความแตกต่างในเรื่องการขยายพันธุ์ และในเรื่องการปรุงสุก

ในส่วนของการจัดจำพวกแบบชาวบ้านพบว่า ส่วนใหญ่คำที่อยู่เหนือกว่าในลำดับรูปชีวิต คำเรียกข้าวในภาษาทั้งห้ามีความหมายแตกต่างกัน กล่าวคือ ภาษาพม่ามีรูปชีวิตหมายความว่า ผลผลิตทางกสิกรรม ภาษาเวียดนามมีรูปชีวิตหมายความว่าพืชอาหารที่มีแป้งปริมาณมาก ภาษามาเลย์และภาษาไทยมีรูปชีวิตหมายความว่าธัญพืชธัญญาหาร ส่วนภาษาม้งมีรูปชีวิตสองคำที่หมายถึงพืชเมล็ดและอาหาร สามารถกล่าวสรุปผลวิเคราะห์คำเรียกข้าวเป็นรายภาษาได้ตามย่อหน้าข้างล่าง

ภาษาเวียดนามมีคำเรียกข้าวบอกหมวด จำนวน 5 คำ คือ lúa, gao, com, cháo, xôi ซึ่งมีความหมายแตกต่างกันด้วยสี่มิติแห่งความแตกต่าง ได้แก่ ความเป็นพืช ความเป็นอาหาร ความเหนียว การปรุงสุกด้วยน้ำมาก และมีคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจง 22 คำ โดย (1) เป็นคำที่อยู่ภายใต้คำว่า lúa จำนวน 7 คำ ซึ่งมีความหมายแตกต่างกันด้วยสี่มิติแห่งความแตกต่าง ได้แก่ ความเป็นต้นพืชหรือเมล็ดพืช การโตเต็มที่แล้วหรือยังไม่โตเต็มที่ ความมีรวงอ่อนสีเขียวหรือมีรวงแก่สีน้ำตาล การเจริญเติบโตต่อไปได้หรือไม่ได้ (2) เป็นคำที่อยู่ภายใต้คำว่า gao จำนวน 5 คำ ซึ่งมีความหมายแตกต่างกันด้วยสามมิติแห่งความแตกต่าง ได้แก่ การสีด้วยเครื่องจักรหรือการซ้อมด้วยมือ การขัดขาว การมีเมล็ดหัก (3) เป็นคำที่อยู่ภายใต้คำว่า com จำนวน 7 คำ ซึ่งมีความหมายแตกต่างกันด้วยห้ามิติแห่งความแตกต่าง ได้แก่ กรรมวิธีปรุงสุก การปรุงแต่งเพิ่มเติม สีของเนื้อข้าว ตำแหน่งในภาชนะที่หุง อุณหภูมิความร้อน และ (4) เป็นคำที่อยู่ภายใต้คำว่า cháo จำนวน 3 คำ ซึ่งมีความหมายแตกต่างกันด้วยสามมิติแห่งความแตกต่าง ได้แก่ การปรุงแต่งเพิ่มเติม สีของเนื้อข้าว ความเข้มข้น นอกจากนั้น คำเรียกข้าวบอกหมวดทั้ง 5 คำสามารถจัดจำพวกเป็นประเภทของ *luong thuc* <ธัญพืชธัญญาหาร>

ภาษามาเลย์มีคำเรียกข้าวบอกหมวด จำนวน 3 คำ คือ padi, beras, nasi ซึ่งมีความหมายแตกต่างกันด้วยสองมิติแห่งความแตกต่าง ได้แก่ ความเป็นพืช ความเป็นอาหาร และมีคำเรียกข้าวบอกหมวด 17 คำ โดย (1) เป็นคำที่อยู่ภายใต้คำว่า padi จำนวน 7 คำ ซึ่งมีความหมายแตกต่างกันด้วยสี่มิติแห่งความแตกต่าง ได้แก่ ความเป็นต้นพืชหรือเมล็ดพืช การโตเต็มที่แล้วหรือยังไม่โตเต็มที่ ความมีรวงอ่อนสีเขียวหรือมีรวงแก่สีน้ำตาล การเจริญเติบโตต่อไปได้หรือไม่ได้ (2) เป็นคำที่อยู่ภายใต้คำว่า beras จำนวน 4 คำ ซึ่งมีความหมายแตกต่างกันด้วยสามมิติแห่งความแตกต่าง ได้แก่ การมีเมล็ดหัก การมีเศษเปลือกปะปน การขัดขาว (3) เป็นคำที่อยู่ภายใต้คำว่า nasi จำนวน 6 คำ ซึ่งมีความหมายแตกต่างกันด้วยสองมิติแห่งความแตกต่าง ได้แก่ การทำให้สุก ส่วนประกอบใน

การปรุง นอกจากนั้น คำเรียกข้าวบอกลมวดทั้ง 3 คำสามารถจัดจำพวกเป็นประเภทของ bijirin <ธัญพืชธัญญาหาร>

ภาษาพม่ามีคำเรียกข้าวบอกลมวด จำนวน 3 คำ คือ ๑๐: /zaba:ŋ/, ๑๑: /shā/ , ๑๑๑: /thəmī/ ซึ่งมีความหมายแตกต่างกันด้วยสองมิติแห่งความแตกต่าง ได้แก่ ความเป็นพืช ความเป็นอาหาร และมีคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจง 16 คำ โดย (1) เป็นคำที่อยู่ภายใต้คำว่า ๑๐: /zaba:ŋ/ จำนวน 3 คำ ซึ่งมีความหมายแตกต่างกันด้วยสองมิติแห่งความแตกต่าง ได้แก่ ความเป็นคันพืชหรือเมล็ดพืช การโตเต็มที่แล้วหรือยังไม่โต (2) เป็นคำที่อยู่ภายใต้คำว่า ๑๑: /shā/ จำนวน 7 คำ ซึ่งมีความหมายแตกต่างกันด้วยสามมิติแห่งความแตกต่าง ได้แก่ การมีเมล็ดหัก การเป็นเศษเม็ด การขัดขาว การมีเปลือกอ่อนนุ่ม และ (3) เป็นคำที่อยู่ภายใต้คำว่า ๑๑๑: /thəmī/ จำนวน 6 คำ ซึ่งมีความหมายแตกต่างกันด้วยสามมิติแห่งความแตกต่าง ได้แก่ ส่วนประกอบในการปรุง ตำแหน่งในภาชนะที่ใช้หุง อุณหภูมิความร้อน นอกจากนั้น คำเรียกข้าวบอกลมวดทั้ง 3 คำสามารถจัดจำพวกเป็นประเภทของ ๑๑๑๑๑: /shā t ye t zaba:ŋ/ <ผลิตผลกลีกรวม>

ภาษาม้งมีคำเรียกข้าวบอกลมวด จำนวน 3 คำ คือ nplej, ntxab, mov ซึ่งมีความหมายแตกต่างกันด้วยสองมิติแห่งความแตกต่าง ได้แก่ ความเป็นพืช ความเป็นอาหาร และมีคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจง 14 คำ โดย (1) เป็นคำที่อยู่ภายใต้คำว่า nplej จำนวน 6 คำ ซึ่งมีความหมายแตกต่างกันด้วยสามมิติแห่งความแตกต่าง ได้แก่ ความเป็นเมล็ด การโตเต็มที่ การติดอยู่กับรวง การเอาไปใช้ (2) เป็นคำที่อยู่ภายใต้คำว่า ntxab จำนวน 3 คำ ซึ่งมีความหมายแตกต่างกันด้วยสองมิติแห่งความแตกต่าง ได้แก่ การมีเศษเปลือกปน การขัดขาว และ (3) เป็นคำที่อยู่ภายใต้คำว่า mov จำนวน 5 คำ ซึ่งมีความหมายแตกต่างกันด้วยสามมิติแห่งความแตกต่าง ได้แก่ ความเหนียว การปรุงสุกโดยใช้น้ำมาก การมีเมล็ดข้าวมาก นอกจากนั้น คำเรียกข้าวบอกลมวดคำว่า nplej และ ntxab สามารถจัดจำพวกเป็นประเภทของ nplej ntxab และคำเรียกข้าวบอกลมวดคำว่า mov สามารถจัดจำพวกเป็นประเภทของ khoom noj

ภาษาไทยมีคำเรียกข้าวบอกลมวด จำนวน 1 คำ คือ “ข้าว” ซึ่งมีความหมายกว้างขวาง ครอบคลุมข้าวทุกชนิด ทุกประเภท ทุกรูปลักษณะ และมีคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจง 20 คำ ซึ่งตามความสัมพันธ์ทางความหมายของคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจงทั้ง 20 คำ สามารถจัดลำดับความสัมพันธ์เป็นชั้นย่อยได้อีก โดยมีคำ 6 คำ คือ คำว่า “ต้นข้าว” “ข้าวเปลือก” “ข้าวสาร” “ข้าวสุก” “ข้าวต้ม” และ “ข้าวเหนียว” เป็นคำที่อยู่ในชั้นบนสุด คำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจงที่อยู่ชั้นบนสุดทั้งหกคำนี้มี ความแตกต่างทางความหมายด้วยมิติแห่งความแตกต่าง 5 ประการ ได้แก่ ความเป็นพืช ความเป็นเมล็ด ความเป็นอาหาร ความเหนียว และการปรุงสุกโดยใช้น้ำมาก คำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจงอื่นๆ ที่อยู่ภายใต้คำทั้งหมดนี้มีความแตกต่างทางความหมายด้วยมิติแห่งความแตกต่างและองค์ประกอบทางความหมายหลากหลายประการ โดย (1) เป็นคำที่อยู่ภายใต้คำว่า “ต้นข้าว” จำนวน 2 คำหลัก ซึ่งมีความหมายแตกต่างกันด้วยหนึ่งมิติแห่งความแตกต่าง คือ ช่วงวัยของการเจริญเติบโต (2) เป็น

คำที่อยู่ภายใต้คำว่า “ข้าวเปลือก” จำนวน 1 คำ ซึ่งมีองค์ประกอบทางความหมายที่สำคัญคือ ความสามารถในการขยายพันธุ์ (3) เป็นคำที่อยู่ภายใต้คำว่า “ข้าวสาร” จำนวน 7 คำ ซึ่งมีความหมายแตกต่างกันด้วยสัมพันธภาพความแตกต่าง ได้แก่ การนำเปลือกแข็งออกด้วยเครื่องสี การมีเมล็ดหัก การมีเปลือกอ่อนนุ่ม และสีของเมล็ดข้าว และ (4) เป็นคำที่อยู่ภายใต้คำว่า “ข้าวสุก” จำนวน 4 คำ ซึ่งมีความหมายแตกต่างกันด้วยสามมิติแห่งความแตกต่าง ได้แก่ การปรุงแต่งเพิ่มเติม สภาพสุกสวยดี ตำแหน่งในภาชนะที่หุง ส่วนคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจงคำว่า “ข้าวต้ม” และ “ข้าวเหนียว” ไม่มีคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจงอื่นที่อยู่ภายใต้ นอกจากนั้น ตามการจัดจำพวกแบบชาวบ้าน คำเรียกข้าวทั้งหมดในภาษาไทยสามารถจัดจำพวกเป็นประเภทของ “ข้าว” หรือ “ธัญพืชธัญญาหาร” ได้

ทางด้านมโนทัศน์เรื่องข้าวในภาษาทั้งห้า พบว่าจำนวนคำเรียกข้าวบอกรวม การจัดจำพวกคำเรียกข้าว และองค์ประกอบทางความหมายของคำเรียกข้าวสามารถสะท้อนมโนทัศน์เรื่องข้าวในภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ กล่าวคือ (1) จำนวนคำเรียกข้าวบอกรวมสะท้อนให้เห็นว่าผู้พูดภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ส่วนใหญ่มีการแบ่งแยกมโนทัศน์เรื่องข้าวออกเป็นสิ่งของสามสิ่งหลักคือ พืช อาหาร และผลิตผลพืชหรือวัตถุดิบอาหาร โดยสะท้อนจากคำเรียกข้าวบอกรวมจำนวน 3 คำ หรือ 5 คำ ยกเว้นเพียงผู้พูดภาษาไทยที่มองเห็นข้าวที่มีรูปร่างลักษณะแตกต่างกันเป็นสิ่งเดียวกัน รวมมโนทัศน์เรื่องข้าวเป็นมโนทัศน์เดียว โดยสะท้อนจากการที่มีคำเรียกข้าวบอกรวมเพียงคำเดียว (2) การจัดจำพวกคำเรียกข้าวสะท้อนให้เห็นว่าผู้พูดภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ส่วนใหญ่มีมุมมองการจัดจำพวกข้าวให้อยู่ในกลุ่มประเภทสิ่งของที่แตกต่างกัน ยกเว้นยกเว้นภาษามาเลย์และภาษาไทยที่จัดจำพวกข้าวให้เป็นประเภทของสิ่งเดียวกันประเภทของสิ่งเดียวกันคือข้าวจัดเป็นประเภทของธัญพืชธัญญาหาร ในขณะที่ภาษาอื่นจัดเป็นประเภทของสิ่งของอย่างอื่นที่ไม่ตรงกับธัญพืชธัญญาหาร (3) องค์ประกอบทางความหมายของคำเรียกข้าวสะท้อนให้เห็นว่าผู้พูดภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ส่วนใหญ่มีมโนทัศน์หลักเรื่องข้าวร่วมกัน กล่าวคือ ทุกภาษามีการแบ่งแยกมโนทัศน์เรื่องข้าวตามความเป็นพืช ความเป็นอาหาร ความเป็นดินหรือเมล็ด และความเป็นดินโตเต็มวัยหรือดินอ่อน

11.2 อภิปรายผล

หลังจากที่ผู้อ่านได้อ่านงานวิจัยนี้ตั้งแต่ต้นจนจบแล้ว ย่อมมีข้อโต้แย้ง ข้อสงสัย และข้อสังเกตเกิดขึ้นหลายประการจากงานวิจัยนี้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยเองก็ยังคงโต้แย้ง สงสัย และสังเกตเห็นอยู่ ในที่นี้ผู้วิจัยจะขอหยิบยกบางประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจเป็นพิเศษขึ้นมาอภิปรายดังนี้

11.2.1 อันที่จริงแล้ว ข้อค้นพบที่ได้จากงานวิจัยนี้ยังมิได้ตอบคำถามที่ผู้วิจัยมีอยู่ในใจ จากการที่ได้เรียนรู้และเก็บข้อมูลภาษาต่างๆ พบว่า ในภาษาของกลุ่มชนที่กินข้าวเป็นอาหารหลัก ย่อมมีการใช้คำเรียกข้าวคำใดคำหนึ่งเพื่อหมายถึงอาหารหรือมีอาหาร โดยรวม และที่สำคัญคือทุกภาษา

ที่ผู้พูดกินข้าวเป็นอาหารหลัก มีการใช้คำเรียกข้าวบอกหมวดมากกว่า 1 คำ มีเพียงภาษาไทยเท่านั้นที่ใช้คำเรียกข้าวทั่วไปเพียงคำเดียว จึงเป็นที่น่าสงสัยว่าเพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น ตามความเชื่อพื้นฐานของบรรดาศาสตร์ชาติพันธุ์ที่มีมุมมองว่ากลุ่มชนที่มีความใกล้ชิดกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยที่สิ่งนั้นมีอิทธิพลและความสำคัญต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของพวกเขา กลุ่มชนนั้นย่อมมีการจำแนกประเภทพื้นฐานของสิ่งของนั้นๆอย่างละเอียดด้วยการใช้คำศัพท์เรียกสิ่งของในหมวดนั้นหลายคำ ในรูปของศัพท์เดี่ยว ทว่าในกรณีของภาษาไทย แม้ว่าข้าวจะมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อผู้พูดภาษาไทยและภาษาไทยจะมีคำเรียกข้าวหลายคำก็จริง แต่คำเรียกข้าวทั้งหลายกลับอยู่ในรูปของคำประสมและมีลักษณะเป็นคำเฉพาะเจาะจง เป็นคำศัพท์ที่ไม่ได้ใช้ทั่วไปถ้าไม่ได้เจาะจง โดยมีคำเรียกข้าวบอกหมวดเพียงคำเดียวคือ คำว่า “ข้าว” ในขณะที่ภาษาอื่นๆที่ทำวิจัย กลับพบว่ามีคำเรียกข้าวบอกหมวดอย่างน้อย 3 คำ ซึ่งมีความแตกต่างทางความหมายในรูปแบบเดียวกัน คือ ข้าวที่เป็นพืช ข้าวที่เป็นอาหาร และข้าวที่ไม่ใช่พืชไม่ใช่อาหาร ผู้วิจัยเชื่อว่าการที่มีคำเรียกข้าวบอกหมวดเพียงคำเดียวเช่นนี้ ไม่พบในภาษาตระกูลอื่น นอกจากภาษาตระกูลไท-กะได จึงอาจเป็นไปได้ว่าภาษาตระกูลไท-กะไดอาจมีต้นกำเนิดที่พิเศษแตกต่างไปจากภาษาตระกูลอื่นคือเป็นภาษาที่มาจากการปรับแต่งคำศัพท์และการใช้ภาษาให้ง่ายขึ้น

11.2.2 ในภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ทำวิจัย ส่วนใหญ่คำเรียกข้าวบอกหมวดจะมีความแตกต่างกัน คือ ข้าวที่เป็นพืช ข้าวที่เป็นอาหาร และข้าวที่เป็นเมล็ดเอาเปลือกแข็งออกแล้ว โดยข้าวที่หมายถึงข้าวเปลือกจะใช้คำเรียกเดียวกับข้าวที่เป็นพืช ส่วนข้าวที่หมายถึงข้าวสารจะใช้คำศัพท์คนละคำ แต่จากข้อมูลที่ผู้วิจัยเคยทราบ พบว่าภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น จีน เกาหลี ญี่ปุ่น ข้าวที่หมายถึงข้าวเปลือกและข้าวสารจะใช้คำศัพท์เดียวกัน ในขณะที่ข้าวที่เป็นพืชจะหมายถึงต้นพืชเท่านั้น ไม่หมายรวมถึงข้าวเปลือก อันเป็นเรื่องที่แตกต่างจากภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และน่าสนใจศึกษาเปรียบเทียบต่อไปว่าการแยกคำเรียกข้าวบอกหมวดเป็นสามคำ คือ ข้าวที่เป็นพืช (ต้นข้าว/ข้าวเปลือก) ข้าวที่เป็นอาหาร (ข้าวสุก) และข้าวที่เป็นเมล็ดเอาเปลือกแข็งออกแล้ว (ข้าวสาร) น่าจะเป็นลักษณะร่วมของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในขณะที่การแยกคำเรียกข้าวบอกหมวดเป็นสามคำ คือ ข้าวที่เป็นต้นพืช (ต้นข้าว) ข้าวที่เป็นอาหาร (ข้าวสุก) และข้าวที่เป็นเมล็ด (ข้าวเปลือก/ข้าวสาร) น่าจะเป็นลักษณะร่วมของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

11.2.3 จากงานวิจัยข้าวในภาษาอู๋ฮูร์ของธีระพันธ์ เหลืองทองคำ (2525) ตามปกติพบว่าคำเรียกข้าวบอกหมวดในภาษาตระกูลมอญ-เขมรน่าจะมีคำศัพท์ 3 คำ แต่จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาภาษาเวียดนามซึ่งก็เป็นภาษาตระกูลมอญ-เขมร กลับพบคำเรียกข้าวบอกหมวด 5 คำ ซึ่งคาดว่าอาจเกิดจากอิทธิพลของภาษาจีน เพราะภาษาเวียดนามได้รับอิทธิพลหลายประการจากภาษาจีน ทำให้ภาษาเวียดนาม

11.2.4 จากการเปรียบเทียบมโนทัศน์เรื่องข้าวของภาษาทั้งห้าภาษา คือ ภาษาเวียดนาม ภาษามาลายู ภาษาม้ง และภาษาไทย ซึ่งถูกใช้เป็นตัวแทนของภาษาห้าตระกูลในเอเชีย

ตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้สามารถทำความเข้าใจได้ว่ากลุ่มคนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีโลกทัศน์ต่อข้าวอย่างไร โดยกลุ่มคนเหล่านี้มีมุมมองว่า “ข้าว” ทรงสถานะอยู่สามสถานะหลัก ซึ่งมีข้อสนับสนุนจากการที่ทุกภาษาแบ่งคำเรียกข้าวทั้งคำเรียกข้าวบอกลมวดและคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจงตามเกณฑ์สำคัญเรื่องความเป็นพืชและความเป็นอาหาร จนสามารถแบ่งคำเรียกข้าวได้เป็นสามกลุ่มสามสถานะ ได้แก่ ข้าวที่มีสถานะเป็นพืช (มีอรรถลักษณะของความเป็นพืช) ข้าวที่มีสถานะเป็นอาหาร (มีอรรถลักษณะของความเป็นอาหาร) และข้าวที่มีสถานะเป็นผลผลิตของพืชหรือวัตถุดิบของอาหาร (ไม่มีอรรถลักษณะของความเป็นพืช และไม่มีอรรถลักษณะของความเป็นอาหาร)

11.2.5 นอกจากนั้นเปรียบเทียบมโนทัศน์เรื่องข้าวของภาษาทั้งห้าภาษายังสามารถทำให้มองเห็นถึงวัฒนธรรมที่สำคัญบางประการของแต่ละภาษาได้อีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องวัฒนธรรมการกิน กล่าวคือ กลุ่มคนที่พูดภาษาแตกต่างกันทั้งห้าภาษามีคำเรียกข้าวที่มีสถานะเป็นอาหารหลากหลายคำ ผันแปรไปตามวัฒนธรรม คำเรียกข้าวจึงอาจสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมของแต่ละชนชาติได้ ประเด็นที่เห็นได้ชัดคือรูปแบบของข้าวที่นิยมกินในแต่ละวัฒนธรรม ซึ่งพบว่าผู้พูดภาษาพม่าและมาเลย์ไม่กินข้าวเหนียวเป็นอาหารหลัก ทว่าผู้พูดทั้งสองภาษานี้มีรูปแบบข้าวปรุงสุกที่ปรุงสุกด้วยส่วนผสมอื่นๆ นอกจากน้ำ เช่น ในภาษาพม่ามีคำเรียกข้าวที่หุงสุกด้วยกะทิ ในขณะที่ภาษามาเลย์มีข้าวที่หุงสุกด้วยกะทิ และหุงสุกโดยใส่ขมิ้น ซึ่งเป็นรูปแบบข้าวที่ไม่ปกติในภาษาอื่นๆ

11.2.6 เป็นที่น่าสนใจว่าคำเรียกข้าวในบางภาษาอาจเป็นคำยืมที่มาจากอีกภาษาหนึ่ง เช่น ในกรณีของคำว่า “gao” /gəu?/ <ข้าวสาร> ซึ่งพบในภาษาเวียดนาม กับคำว่า “ข้าว” /khâaw/ <ข้าวทุกอย่าง> ซึ่งพบในภาษาไทย ผู้อ่านจะเห็นได้ว่า คำว่า /gəu?/ และ /khâaw/ มีเสียงที่ใกล้เคียงกันมาก จนอาจคิดไปได้ว่าสองคำนี้มีต้นกำเนิดเดียวกันในลักษณะของคำยืม โดยภาษาไทยอาจยืมคำนี้มาจากภาษาเวียดนาม หรือภาษาเวียดนามยืมคำนี้มาจากภาษาไทย หรือทั้งภาษาเวียดนามหรือภาษาไทยยืมคำนี้มาจากภาษาอื่น นอกจากคำว่า /gəu?/ และ /khâaw/ แล้ว จากข้อมูลคำศัพท์เกี่ยวกับข้าวที่คัดออกจากการวิจัย ผู้วิจัยพบคำว่า ောဝ် /kw?/ <พันธุ์ข้าวเจ้า> ในภาษาพม่าด้วย ซึ่งก็มีเสียงที่ใกล้เคียงกับ คำว่า /gəu?/ และ /khâaw/ และคำว่า ောန် /shā+ / <ข้าวสาร> มีความคล้ายคลึงกับ “ข้าวสาร” /khâaw sãan/ จึงอาจเป็นไปได้ว่าหน่วย “สาร” ในคำว่า “ข้าวสาร” มาจากคำว่า ောန် /shā+ / ในภาษาพม่า

11.2.7 นอกจากคำเรียกข้าวที่พบในภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะมีการแยกคำศัพท์ระหว่าง ข้าวที่เป็นพืชกับข้าวที่เป็นอาหารแล้ว ลักษณะการแยกคำศัพท์เช่นนี้ยังพบได้ในศัพท์หมวดอื่นในภาษาอื่น เช่น การแยกคำศัพท์ คำว่า pig กับ pork ในภาษาอังกฤษ แสดงมโนทัศน์ของผู้พูดภาษาอังกฤษว่า pig คือ หมูที่เป็นสัตว์ ส่วน pork คือ หมูที่เป็นอาหาร คล้ายคลึงกับกรณีของคำเรียกข้าว จึงน่าสนใจว่าศัพท์หมวดใดในภาษาใดที่มีการแยกคำศัพท์เช่นนี้อีกบ้าง

10.3 ข้อเสนอแนะ

ด้วยความที่งานวิจัยนี้มีข้อได้เปรียบค่อนข้างมากและยังขาดความสมบูรณ์อยู่มาก อีกทั้งผู้วิจัยหวังว่าจะเป็นงานวิจัยนำร่องไปสู่งานวิจัยเกี่ยวกับคำเรียกข้าวที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะต้องมีการศึกษาหัวข้อเกี่ยวกับคำเรียกข้าวต่อไปในประเด็นอื่นๆ เช่น

10.3.1 น่าจะมีการทำวิจัยคำเรียกข้าวจากภาษาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้หลากหลาย ภาษากว่างานวิจัยนี้ โดยเพิ่มจำนวนภาษาให้ในแต่ละตระกูลภาษามีภาษาที่ใช้ศึกษาที่หลากหลาย และเพิ่มจำนวนผู้บอกภาษาที่ใช้ในแต่ละภาษา ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าอย่างน้อยที่สุดน่าจะให้ผู้บอกภาษาสัก 10 คนต่อหนึ่งภาษาทั้งเพศหญิงและเพศชาย ทั้งจากผู้ประกอบอาชีพทำนาและผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพทำนา นอกจากนั้นในแต่ละภาษาอาจเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาที่มาจากต่างถิ่นกัน เพื่อให้มีตัวแปรที่มากและหลากหลายขึ้น อันจะทำให้งานวิจัยมีความน่าสนใจเพิ่มขึ้นและได้ข้อมูลครอบคลุมมากพอที่จะเปรียบเทียบแล้วสรุปภาพรวมของมโนทัศน์เรื่องข้าวในภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมถึงหาลักษณะร่วมบางประการทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ของภูมิภาคนี้ได้

10.3.2 น่าจะมีการทำวิจัยคำเรียกข้าวในภาษาอื่นๆ ของตระกูลภาษาไท-กะไดให้มากขึ้น เพื่อตรวจสอบว่าภาษาตระกูลไท-กะไดทุกภาษามีคำเรียกข้าวบอกรวมคำเดียวเช่นเดียวกับภาษาไทยหรือไม่

10.3.3 น่าจะมีทำวิจัยคำเรียกข้าวจากภาษาอื่นๆ นอกเหนือจากภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ภาษาในเอเชียใต้ หรือเอเชียตะวันออก เพื่อเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างกับคำเรียกข้าวในภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งเสาะหาว่ามีภาษาใดหรือไม่ที่มีคำเรียกข้าวบอกรวมคำเพียงคำเดียวเช่นเดียวกับภาษาไทย

10.3.4 น่าจะมีการเก็บข้อมูลคำเรียกพืชอาหารประเภทอื่นๆ ในภาษาอื่นที่ผู้พูดภาษามีการเพาะปลูกและบริโภคเป็นหลักในลักษณะที่เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม อย่างเช่น ข้าวโพด ซึ่งเป็นพืชอาหารที่ชนเผ่าพื้นเมืองอเมริกาส่วนใหญ่ใช้เป็นอาหารหลัก การศึกษาคำเรียกข้าวโพดในภาษาของชนเผ่าพื้นเมืองเหล่านี้ อาจช่วยให้มองเห็นว่าคำเรียกข้าวโพดมีการแบ่งแยกเป็นคำศัพท์ในลักษณะแบบคำเรียกข้าวหรือไม่